

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 6, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 338.24

*В. В. Лойко,
д. е. н., доцент, завідувач кафедри економіки підприємства,
Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ*

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

*V. V. Loiko,
Doctor of Econ. Sci., head of enterprise economics department of the
Kiev national university of technologies and design, the city of Kiev*

PROBLEMS THAT WAYS OF MAINTENANCE OF ECONOMIC SAFETY OF REGION

В статті досліджено основні проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки на регіональному рівні, розглянуто джерела виникнення загроз економічній безпеці регіону за функціональними складовими та визначено показники, за допомогою яких можна ідентифікувати загрозу.

In article the basic problems and ways of maintenance of economic safety at regional level are investigated, sources of occurrence of threats of economic safety of region behind functional components are considered and indicators with which help it is possible to identify threat are defined.

Ключові слова: *регіон, економічна безпека, загроза, джерело, показники, ідентифікація.*

Keywords: *region, economic safety, threat, a source, indicators, identification.*

Вступ. Сучасну позицію і статус регіону визначає не лише його внутрішній потенціал, а й соціально-економічні процеси, що відбуваються у суспільстві. Регіони поступово стають самостійними суб'єктами національної економіки. Світові глобалізаційні процеси викликають надзвичайно швидкі зміни як на макро- так і на мезо- і макрорівнях, тому виникає необхідність оперативного виявлення негативних явищ та потенційних можливостей для забезпечення стабільного функціонування та розвитку регіону як економічної системи. Протистояти загрозам різного характеру може тільки чітко налагоджена система економічної безпеки, яка в сучасних умовах розвитку світової економіки потребує подальшого дослідження та удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорія та методологія забезпечення економічної безпеки на рівні держави, регіону та підприємства все частіше привертають увагу як зарубіжних так і вітчизняних вчених. Достатня кількість наукових праць зарубіжних і вітчизняних авторів, а саме: З.С. Варналія, В.І. Геїця, Б.В. Губського, М.М. Єрмошенка, Я.А. Жаліла, В. Кейбла, А.К. Кінаха, А.В. Козаченка, Е.А. Олейнікова, А.М. Сундука, А.М. Федоришевої, С. Шенфілда присвячена дослідженню окремих питань формування базових засад забезпечення національної та, зокрема, економічної безпеки, розробці окремих заходів стосовно управління економічною безпекою. Разом з тим, регіональні аспекти гарантування економічної безпеки потребують подальшого дослідження.

Мета статті. Визначити основні проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки в регіональному вимірі на основі виділення функціональних складових.

Основні результати дослідження. Сучасний рівень світового економічного розвитку визначає позицію і статус регіону не лише за його внутрішнім потенціалом, а й за темпами і напрямками соціально-економічних процесів, що відбуваються у суспільстві. Повною мірою це твердження можна віднести і до України, регіони якої мають різний рівень соціально-економічного розвитку.

Дослідження регіону як соціоекономічної системи дозволило виділити її основні складові у вигляді соціальної, економічної, природної та інституційної компонентів. Під компонентом розуміється складова системи, яка безпосередньо залучена до всіх процесів життєдіяльності системи (регіону), забезпечує її розвиток і характеризується певним ресурсним потенціалом, необхідним системі для розширеного відтворення [1, С. 50]

Досліджуючи сталий розвиток регіону, колектив авторів [2] також виділяють економічну, соціальну та екологічну складові, і зазначають, що відсутність збалансованості цих складових як у промислових регіонах так і в інших регіонах, негативно впливає на забезпечення рівня економічної безпеки як на регіональному так і на державному рівнях. Автори наголошують на тому, що промисловість є базою науково-технічної модернізації, економічного зростання та соціального прогресу суспільства. Тому промислові регіони відіграють особливу роль в забезпеченні економічної та національної безпеки. Автори зазначають, що промислові потужності, які мають регіони України, не відповідають світовим вимогам інноваційного розвитку та перспективам соціально-економічного розвитку країни. Рівень екологічної небезпеки та соціальної напруженості вищий саме в промислових регіонах.

Враховуючи різний стан економіко-соціального розвитку регіонів та інші фактори, які впливають на рівень економічної безпеки регіонів доцільно виділити наступні складові економічної безпеки регіонального рівня: фінансова, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, енергетична, соціально-демографічна, екологічна, виробнича та продовольча. Фінансова безпека – це такий стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи регіону, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування економічної системи та економічне зростання. Зовнішньоекономічна безпека - це такий стан відповідності зовнішньоекономічної діяльності регіону національним економічним інтересам, що забезпечує мінімізацію збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників та створення сприятливих умов розвитку економіки. Інвестиційно-інноваційна безпека – це такий рівень національних та іноземних інвестицій та інновацій, який здатен забезпечити довгострокову позитивну економічну динаміку при належному рівні фінансування науково-технічної сфери, створення інноваційної інфраструктури та адекватних інноваційних механізмів. Енергетична безпека – це такий стан економіки регіону, який забезпечує захищеність національних інтересів у енергетичній сфері від наявних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, дає змогу задовольняти реальні потреби в паливно-енергетичних ресурсах для забезпечення життєдіяльності населення. Соціально-демографічна безпека – це такий стан регіону, при якому забезпечується гідний і якісний рівень життя населення та захищеність ринку праці від демографічних загроз. Екологічна безпека – це такий стан природного середовища регіону, що не приводить до важливо життєвих його втрат та не загрожує здоров'ю населення в процесі праці та життєдіяльності. Виробнича безпека - це такий рівень розвитку промислового комплексу регіону, який здатний забезпечити зростання економіки та розширене її відтворення. Продовольча безпека - це такий рівень продовольчого забезпечення населення регіону, який гарантує соціально-економічну та політичну стабільність у суспільстві, стійкий та якісний розвиток нації, сім'ї, особи, а також сталий економічний розвиток [2].

Цілоком погоджуючись із висновками колективу авторів [3] доцільно виділити наступний перелік основних загроз економічній безпеці регіону за основними складовими (табл. 1). За кожною загрозою визначено показники, що можуть бути використані як індикатори безпеки регіону.

Таблиця 1.

Перелік загроз економічній безпеці регіону за основними функціональними складовими

Назва функціональної складової економічної безпеки регіону	Назва загрози	Негативні тенденції показників, що характеризують загрозу
Фінансова	Нераціональна структура регіонального бюджету	Зростання рівня дефіциту регіонального бюджету; перевищення видаткової частини регіонального бюджету над дохідною; зростаюча частка відрахувань у загальнодержавний бюджет; зменшення рівня дотацій із загальнодержавного бюджету.
	Зниження ефективності регіональної системи оподаткування	Зменшення частки прямих і непрямих податків у сукупному доході регіонального бюджету; зростання частки чистих податків на виробництво й імпорт; зниження рівня збору податків.
	Криміналізація економіки	Зростання динаміки кількості економічних злочинів; зростання питомої ваги злочинів економічного характеру в загальній кількості злочинів; зниження рівня розкриття економічних злочинів; зростання величини збитків, завданих в результаті економічних злочинів, у грошовому еквіваленті; зростання питомої ваги тіньового сектору в економіці регіону; збільшення обсягів позабанківського грошового обігу.
Зовнішньоекономічна	Зміна рівня відкритості економіки	Зниження обсягів іноземних кредитів в економіку регіону; незадовільна структура використання іноземних кредитів; зростання темпів приросту зовнішнього боргу; перевищення обсягів імпорту над експортом (від'ємне сальдо експортно-імпортних операцій).
Інвестиційно-інноваційна	Зміна стану науково-технічного потенціалу регіону	Зростання рівня міграції населення; зростання питомої ваги фахівців і керівників, що перейшли на менш кваліфіковану роботу, у загальній кількості працівників; зменшення обсягів науково-технічних робіт, проведених у регіоні; зниження рівня інвестицій у НДДКР та підвищення кваліфікації кадрів; зменшення частки витрат на науку й освіту у видатковій частині регіонального бюджету; зменшення кількості кандидатів і докторів наук, які працюють за фахом; зменшення кількості завершених у розглянутому періоді наукових програм і програм, що перебувають на стадії розробки; зменшення кількості студентів, які навчаються у ВНЗ.
	Зміна рівня інвестиційної активності	Зниження величини внесків населення в комерційних і ощадних банках, як можливого джерела інвестування; зниження обсягів видачі короткострокових кредитів і збільшення обсягів довгострокових кредитів; зростання відсотків по коротко- і довгострокових кредитах; зниження обсягів інвестицій у всі економічні сфери регіону, особливо у виробничу; зміна структури інвестицій (перевищення рівня інвестицій в основний капітал, на будівельні і монтажні роботи, над обсягами інвестицій на придбання машин і устаткування); зниження темпів введення у дію основних фондів.
	Зміна рівня інноваційної активності	Зменшення частки підприємств, що впроваджують інновації в загальній кількості промислових підприємств регіону; зниження величини коефіцієнту винахідницької активності (кількість отриманих охоронних документів (патентів) на 1 млн. чол.); зниження відношення кількості впроваджених об'єктів промислової власності (винаходів, корисних моделей, промислових зразків) до зареєстрованих; зменшення частки реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції; зниження індексу зміни активності створення зразків нової техніки; зниження індексу зміни активності освоєння нових видів продукції; зниження рівня використання інноваційних технологій та інших інновацій на підприємствах; зменшення питомої ваги обсягів інвестицій, направлених на інновації та передові технології у загальному обсязі інвестицій регіону.
Енергетична	Залежність від імпорту стратегічних ресурсів	Зниження рівня забезпеченості власними природними ресурсами; зниження рівня показників ресурсозбереження й ресурсооновлення; зменшення обсягів інвестицій у розробку та впровадження альтернативних джерел енергії (енергія сонця, вітру, біомаси); зростання залежності регіону від імпорту нафти, газу, електроенергії; зростання рівня цін, виплачуваних регіоном за постачання основних видів стратегічних ресурсів.
Соціально-демографічна	Зміна демографічної ситуації	Зростання рівня міграції постійного населення; зростання щільності населення; зниження очікуваної середньої тривалості життя; зниження рівня народжуваності; зростання рівня смертності; зменшення рівня природного приросту населення; зниження рівня витрат на освіту, медичне обслуговування, культуру у розрахунку на душу населення;

Екологічна	Зміна рівня економічної активності населення	<p>зменшення кількості лікарів на 10 000 осіб населення; зменшення кількості лікарняних ліжок на 10 000 осіб населення; погіршення стану здоров'я населення; негативний вплив екологічної обстановки на стан здоров'я населення; зростання частки пенсіонерів у загальній кількості населення.</p> <p>Зниження рівня зайнятості та зростання рівня безробіття; зменшення кількості зайнятих у всіх сферах економічної діяльності; зменшення кількості зайнятих в економіці; зростання чисельності незайнятого працездатного населення працездатного віку; зменшення кількості постійного працездатного населення працездатного віку; зниження середньорічної кількості працівників; зростання рівня прихованого безробіття; зростання рівня міждержавної та міжрегіональної міграції; зростання рівня навантаження на зайняте населення з боку соціальних утриманців; зменшення частки витрат на активну і пасивну політику на ринку робочої сили у видатковій частині бюджету регіону; зростання диференціації в рівні заробітної плати керівників, фахівців і працівників у різних галузях економіки.</p>
	Зростання соціальної напруженості в суспільстві	<p>Зростання диспропорцій у розподілі населення за розміром доходу; наростання питомої ваги населення з низьким рівнем доходів; зменшення обсягів споживання основних продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг населенням; зростання диспропорцій у вартості фактичного і нормативного споживчих коштів різних груп населення; зростання рівня диференціації населення за рівнем зарплати в різних галузях економіки; зростання рівня заборгованості по виплатах зарплати; зростання рівня травматизму на виробництві; зростання рівня смертності від убивств і самогубств; зменшення кількості працевлаштованих серед тих, хто звернувся до служб зайнятості.</p>
	Зниження рівня доходів та зростання витрат населення	<p>Зменшення реальних загальних доходів населення; зменшення реальних наявних доходів населення; зменшення середнього доходу; зниження рівня середньої реальної заробітної плати, пенсії, стипендії; зниження рівня середньої номінальної заробітної плати; зростання рівня незаконних доходів; зростання рівня сукупних витрат населення; зменшення частки витрат на заощадження; зменшення схильності населення до заощадження; зростання рівня витрат на споживання (продукти харчування, одяг і взуття, оплата квартири і комунальних послуг, меблі й устаткування для будинків, медичні послуги, транспорт і зв'язок, відпочинок, культура, освіта); зниження купівельної спроможності середньої заробітної плати, пенсії, стипендії.</p>
	Загроза зміни екологічної ситуації	<p>Зростання частки витрат на охорону навколишнього середовища; зменшення обсягів впровадження екологічно безпечних технологій на підприємствах різних галузей економіки; зростання рівня урбанізації населення в регіоні; зростання густоти міського населення; зниження рівня забезпеченості населення регіону якісною питною водою; зростання рівня шкідливих викидів в атмосферу; зростання рівень викидів стічних вод у природні водойми; зростання збитків від надзвичайних екологічних ситуацій.</p>
Виробнича	Зниження обсягів виробництва промислової продукції	<p>Зниження індексів обсягів виробництва продукції промисловості, сільського господарства, капітального будівництва; зниження індексів обсягів роздрібного товарообороту; зменшення кількості підприємств роздрібної торгівлі; зменшення кількості підприємств громадського харчування; зниження рівня виробництва товарів народного споживання; зменшення темпів зростання і приросту обсягів виробництва продукції профільних галузей регіону; зниження рівня перевезень вантажів різними видами транспорту; зростання рівня недовантаження виробничих потужностей в окремих галузях економіки регіону; зростання кількість закритих виробництв.</p>
	Структурна деформованість економіки	<p>Зростання рівня монополізації галузей промисловості, сільського господарства і капітального будівництва; зростання рівня монополізації профільних галузей економіки регіону; зменшення обсягів прибутків підприємств різних форм власності; зменшення кількості підприємств, що виробляють продукцію; перевищення частки видобувних над часткою переробних галузей та галузей, орієнтованих на кінцеве споживання, у сукупному прибутку регіону; зниження кількості підприємств-експортерів.</p>
	Низький рівень оновлення основних фондів	<p>Зниження рівня запровадження в дію основних фондів; зростання рівня амортизації; зростання випадків травматизму робітників із-за незадовільного рівня основних фондів на підприємствах регіону; перевищення рівня коефіцієнту вибуття основних фондів над коефіцієнтом оновлення; нарощування обсягів фізичного зносу та моральне старіння основних фондів на промислових підприємствах.</p>

Продовольча	Зниження конкурентоспроможності продукції регіону	Зростання індексів цін (споживчих, промислової, сільськогосподарської продукції, послуг); зростання порівняльних показників цін на подібну продукцію вітчизняних і зарубіжних виробників; зростання показників ресурсомісткості (матеріало-, енерго-, трудомісткості) продукції; погіршення показників якості продукції; невідповідність попиту та пропозиції на різні види продукції.
	Зменшення обсягів виробництва продукції сільського господарства	Зменшення обсягів виробництва продукції рослинництва і тваринництва; зниження рівня врожайності сільськогосподарських культур; зменшення поголів'я робочих та продуктивних тварин у господарствах регіону; нарощування імпорту продукції сільського господарства; зменшення площин земель, придатних для ведення сільськогосподарських робіт; зменшення кількості сільського населення; зменшення кількості населених пунктів у сільській місцевості; зниження рівня інвестування у сільське господарство.
	Зменшення обсягів перероблення та споживання продукції сільського господарства	Зменшення кількості підприємств в регіоні, які зайняті переробленням продукції сільського господарства; зменшення доходів населення і відповідно зменшення грошових ресурсів, які вони витрачають на покупку продуктів харчування; зменшення обсягів експорту переробленої продукції сільського господарства.

(складено автором).

До основних причин, що зумовлюють виникнення загроз економічній безпеці регіону, можна віднести наступні:

- наявність у регіонах негативних соціальних наслідків структурної перебудови економіки, якої потребують національні інтереси;
- незабезпечення регіонами виконання заходів у національних програмах, які мають ресурсну підтримку з боку держави;
- відсутність умов та механізмів забезпечення рівних стартових можливостей життєдіяльності населення з урахуванням мінімальних гарантій держави та бюджетної забезпеченості одного мешканця;
- незбалансованість формування та здійснення регіональних програм і цільових державних програм підтримки конкретних регіонів;
- відсутність балансу інтересів у системі «центр-регіон»;
- зростання кількості депресивних регіонів;
- критичний стан малих міст та сіл, шахтарських поселень у районах закриття вугільних шахт та відсутність ефективних заходів щодо їх відродження та підтримки;
- відсутність державної підтримки регіонів, які мають стратегічне значення;
- нечітка визначеність обов'язків, прав, повноважень та відповідальності між центром і регіонами;
- неефективний міжрегіональний розподіл праці, недосконалість механізму використання трудових ресурсів, несформованість регіональних ринків праці.

Розробка механізму державного регулювання та реалізація політики регіональної безпеки в Україні є основою трансформації економіки, яка зумовлена становленням державності України та розпадом єдиного народногосподарського комплексу СРСР, лібералізацією економічної діяльності, що призвело до необхідності встановлення нових господарських зв'язків як усередині держави, так і за її межами, необхідно створення національного господарського комплексу на базі ефективного використання наявних ресурсів, переваг територіального розподілу праці та ринкових засад господарювання.

Кожний регіон країни має свій набір загальних і специфічних проблем. Тому державні акти і методи державного регулювання та стимулювання повинні брати до уваги їх інтереси та особливості.

Основними реальними і потенційними загрозами, які негативним чином впливають на процес державного регулювання економічної безпеки, є наступні:

1. Недосконалість проведення державної економічної політики, яка полягає у непослідовності проведення змін і відсутності системи чітких орієнтирів стосовно подальшого розвитку економіки, законодавчої бази, яка б реально стимулювала її розвиток, скоординованої роботи владних структур на всіх рівнях управління (столиця – регіони), механізмів реагування на критичні ситуації в регіональних економічних системах та їх оптимізації.
2. Відсутність чіткої системи загальнодержавної та регіональної політики стосовно напрямів та перспектив розвитку вітчизняного промислового комплексу.
3. Високий рівень залежності вітчизняної економіки від закордонного надходження енергоносіїв.
4. Наявність дезінтеграційних процесів між окремими галузями промисловості як в масштабах держави, так і регіонів (порушення господарсько-економічних зв'язків між окремими галузями та підприємствами, орієнтування на співпрацю з іноземними виробниками).
5. Нерівномірність економічного розвитку регіонів України.
6. Витіснення іноземними виробниками вітчизняних товарів з внутрішнього ринку.
7. Недосконалість функціонування фінансової та бюджетної систем, відсутність чітких пріоритетів їх розвитку; значний дефіцит місцевих бюджетів, неефективна податкова політика, яка стримує розвиток виробництва та нівелює стимулювання до проведення підприємницької діяльності.
8. Низький рівень ефективності перерозподілу фінансових потоків (ресурсів) між видами економічної активності (сферою послуг, промисловістю). Зміст даної загрози полягає в наявності значної концентрації фінансових ресурсів в окремих видах економічної діяльності (банківських та посередницьких структурах), диспропорції надходження ресурсного потенціалу в регіонах.
9. Недосконалість проведення державної інвестиційної політики, відсутність єдиних засад та пріоритетів розвитку сектору капіталовкладень; неефективність державної підтримки внутрішніх та зовнішніх інвесторів (низький рівень реалізації економічних, політичних та соціальних гарантій).
10. Нераціональна структура експортно-імпортних операцій, що призводить до відтоку фінансового капіталу за кордон.
11. Неефективність проведення державної та регіональної політики розвитку соціальної сфери.
12. Низький рівень життя основної маси населення України.
13. Погіршення стану здоров'я населення, відсутність механізму державної медичної підтримки найменш захищених верств населення; депопуляція населення України (зниження коефіцієнтів народжуваності при збільшенні коефіцієнтів смертності).
14. Неконтрольована міграція населення України (особливо з західних областей) в країни з більш високим рівнем життя; відтік інтелектуального потенціалу за кордон.

Всебічно обгрунтовані методи та механізми державного регулювання економічної безпеки регіону мають базуватися на врахуванні та оптимальному поєднанні загальнодержавних, регіональних і місцевих інтересів. Причинами й аргументами на користь проведення політики регіональної безпеки є різні рівні розвитку регіонів і наявність специфічних регіональних проблем. Враховуючи масштаби території України, неоднаковий природно-ресурсний потенціал різних регіонів, відмінності у розміщенні їх продуктивних сил, особливості політичних поглядів населення, різницю у рівні зайнятості, потреба у проведенні всебічно обгрунтованої політики регіональної безпеки є очевидною.

Необхідною умовою забезпечення економічного зростання та регіональної безпеки є перебудова управління регіональним розвитком у напрямі розширення прав і самостійності регіонів щодо вирішення багатьох питань економічного й соціального характеру. Основу має становити загальнодержавний рівень управління регіональним розвитком, якому належить забезпечувати входження України у світовий економічний процес, впровадження нововведень з урахуванням територіальних відмінностей, розробку генеральних напрямів соціально-економічного розвитку з визначенням його основних регіональних відмінностей. Функції державного рівня забезпечення національної безпеки – це міждержавні відносини, оборонна діяльність, підвищення рівня інноваційної сприйнятливості економіки, поліпшення екологічної ситуації, регулювання грошового обігу та стабільність грошової одиниці, стратегія регіонального прогнозування. Регіональна ланка управління має забезпечувати створення належних умов для проживання населення, ефективного використання територіальних ресурсів, наявного промислового потенціалу, розвитку взаємовигідних міжрегіональних виробничих відносин. Саме в регіонах реалізується принцип економічної самостійності, оскільки в них

задовольняється основна частина матеріальних і духовних потреб людини. Регіони формуються як відповідні комплекси, збалансовані за природно-ресурсною, демографічною, виробничою, соціальною та екологічною підсистемами, що визначають відповідну регіональну спеціалізацію.

Забезпечення економічної безпеки в кризовий період, структурні зміни в економіці визначають доцільність широкого розвитку вітчизняного підприємництва, яке здатне швидко реагувати на зміни у попиту на товари народного споживання та надавати послуги з виробництва проміжної продукції великим підприємствам. Такі підприємства можуть забезпечити досить високу економічну та соціальну ефективність за рахунок прискореного обороту обігового капіталу, зниження цін на товари народного споживання, собівартості та цін на кінцеву продукцію підприємств і завдяки цьому значно підвищити конкурентоспроможність вітчизняного виробництва.

Висновки. Антикризові заходи, спрямовані на підтримання економічної безпеки, та структурна перебудова в регіонах мають базуватися на більш активному управлінні інвестиційними та інноваційними процесами. Політика акумуляції інноваційних ресурсів та їх використання має орієнтуватися на вибір нових конкурентоспроможних технологій, будівництво нових або модернізацію діючих об'єктів, організацію випуску нової продукції та її збуту з урахуванням кон'юнктури ринку. Необхідно розвивати маркетингові дослідження, які сприятимуть збалансуванню ринкових пропозицій з платоспроможним попитом населення і формуватимуть стабільний процес відтворення. Для забезпечення безперервності самовідтворення на регіональному рівні потрібно проводити збалансовану політику цін на товари і формування доходів населення, які підтримували б місткість ринків та відтворювальну активність місцевих споживачів. Занижений рівень в оплаті праці або її невилпата призводять до згортання економічної діяльності, оскільки зменшується регіональний ринок споживання товарів. Штучне обмеження потреб зв'язку з низьким платоспроможним попитом, як і випуск підприємствами продукції, що не має попиту, стримує економічний розвиток регіонів.

Література.

1. Хоменко Я.В. Стратегія сталого економічного зростання регіонів України. – Донецьк: ТОВ «Друк-ІНФО», 2008. – 389 с.
2. Лойко В.В. Сутність та зміст складових економічної безпеки на регіональному рівні. /В.В. Лойко// Економіка. Фінанси. Право. № 3/1– 2013.– С. 30-33.
3. Сталый розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: монографія/ О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2012. – 534 с.

References.

1. Khomeiko, I.V. (2008), *Strategiya steel ekonomichnogo zrostannya regioniv Ukraine*, LLC "Druk-INFO", Donetsk, Ukraine, p. 389.
2. Loiko, V.V. (2013). "Essence and the maintenance of components of economic safety at regional level" *Ekonomika. Finans. Pravo*, Vol. 3. pp 30-33.
3. Novikova, O.F. Amosha, O.I. Antoniuk, V.P. and others . (2012), *Sustainable development of industrial region: social aspects*, Ukraine National Academy of Sciences, Institute of Industrial Economics., Donetsk, Ukraine, p. 534.

Стаття надійшла до редакції 18.06.2015 р.

